

Narodna in univerzitetna knjižnica
v Ljubljani

77389

Waldenbucher Waldwege

9. 25. 1947
9223
F. Z. C.

PREDGA

ob stolétnem ohhájanji zirkvenega shegnanja per sv.
Lovrenzi svun Ptuja v' tem leti 1828.*)

Tu je hisha boshja, tu so vrata nebeske. Genes 28.

Perzhetek,

Moji lubi Farmani! tak kak so ljudje she spervkonza na zhase se v' enem mesti vkupsbrali, tam najvisihihemi Bogi ofruvali, ino njega po svoji navadi zhasili; tak kak je to Israelsko ludstvo k' eni huti na zhase vkupprishlo, tam gospodi Bogi sa vse prijete dobrote sahvalilo, ino ga sa pomozh v' tih perhodnih potrebah profilo; tak kak je to Judosko ludstvo potli v' tem lepem Jeru-salemshem tempelni na zhase is zele deshele se vkupsbralo, tam veliko dobrot od gospoda Boga fi sprofilo, na sadnje Jesusove navuke v' njem' zhulo, ino njegove zhudeshe vidlo; tak kak je toto ludstvo to visoko svetkovanje zirkvenega shegnanja s' velikim ino lepim obhajanjom ponavlalo: tak smo tudi mi dneš v'

*) Na shegnansko nedelo.

toti našhi farni zirkvi se vkupsbrali, ka bi sahvalno ino zhaſtito ponovili ti spomin od shegnanja tote zirkve, ino nje odlozhenja k' eni hiſhi boſhji, ino bi k' ſerzi vseli, da je ena velka ſrezha ſa naſ, ka eno laſtno farno zirkev mamó. Da pa je ravno letoſ pále eno ſtolétie preteklo, kaj tota farna zirkev ſtojí; tak ho- zhem dneſ v' moji predgi v' I. táli pripovédati, gda ino kak je tu ena farna zirkev naſtala; v' II. táli pa vam povedati, na kaj ſe iſ totega ſadnjega ſtolétja ſpomenoti mamó.

I. t á l.

Gda, ino kak je tu ena farna zirkev naſtala? She pred vezh kak 1400 létmi, kader je najmre zefar Konſtantin k' kerſhanſki veri perſtopil, ino je ſkus njega né ſamo to groſno preganjanje tih Kriſtjanov gorhenjalo, temuzh kerſhanſka vera poſvodik vpelana, ſo Kriſtjani na doſtih krajih po zelem Rim- ſkem zefarſtvi ſazheli zirkve gorſtaviti. Tudi v' totih naſhih krajih, ker ſo te k' Panonii dohajali, je ſoſebno ſkus tega Maj- lendarſkege ſhkofa ſv. Ambrosia kerſhanſka vera vpelana, ino je ſhe na Ptuji bila ena kriſtjanſka zirkev, no en ſhkof ſv. Vic- torin. Ali te ſhe je 'Slovenzom v' naſhih krajih né glaſa bilo. Ti ſlovenſki narod ſe je te ſderſhaval v' 'Sarmazii ſa Vogerſkoj deſheloj. 'She le pred 1100 létmi ſo ti Haidoſki 'Slovenzi s, groſno neſmilnim vmarjanjom ino poroblenjom v' naſhe deſhele priſhli, ino s' kervavimi mezhi nad tedaſhne Kriſtjane hrupili, te kriſtjanſke zirkve vkonzhali, ino vſe kriſtjanſke meſhnike pregnali, kajti kriſtjanſtva ſo ne mogli terpeti. Oni ſo meli ſvoje Haidoſke Boge ali Malike. Njihova najviſhiſha Boga ſta bila eden Belibog, eden Zhernibog, ti drugi njihovi Bogovje ſo bili: Triglav, Radegaſt, Shiva, Kurent, Mora. Njihovi Haidoſki tem- pelni ſo bili kameni altari, kakti ſhe ſdaj vu Ptuji eden ſtoji, kíga ſa Praingar mojo, njihovi tempelni ſo tudi bili máli lepi lo- gi. Ali da ſo tudi 'Slovenzi po zhaſih ſe oblaſti tega mozhnega

zefara Karla mogli podverzhi, so oni kerfhanfko vero gorvseli, ino v' njoj podvuzheni gratali skus sv. Ciríla no Methudia, skus Salzburgfke no Aquileanfke fhkofe. Sadobli so mefhnike, ino zirkve so nastale. Sa shivesh tih mefhnikov, kak tudi sa ofkerblenje tih zirkvih ino tih vbogih je zefar Karl sapovedal, desetino na tri tále rastalati, en tal sa farmefhtra, en tél sa zirkev, en tal sa te vboge. (Na mestáh fhe sdaj farmefhter fvoj tretji tal má, ta druga dva tala pa posvetna gospodska vsemejo.) —

Da so tedaj 'Slovenzi she Kristijani bili, so fi tam no tam eno zirkev gorpostavli, ino v' njoj Boga zhastili. Tote zirkve so pa fhe te le rédke bile. V' totem nafhem kraji fhe te druge zirkve ne bilo, kak na Ptuji zirkev sv. Jurja, kak njo sa velko zirkev mate. Zkres dugo potli so v' totem kraji nastale nekere druge zirkve ino fare, kakti Rufhenfka, Bedenizhka, Lotmerfhka, Jurjofhka, Velkonedelfhka, Ormufhka. V' tem leti 1445 je tudi na totem mesti she bila ena mála Kapela s' enim shegnanim alttarom. K' toti kapelizi so na zhase en mefhnik s' mesta od velke zirkve femvun mefhivat prifhli. Blisu 70 lét posnej je nastala zirkev sv. Andrafha, pa fhe fare tu okol nigdi indi ne bilo, kak na Ptuji, ino per tih gori rezhenih zirkvah. Da je pa na tako visho to ludstvo, kak indod, tak tudi tu v' kerfhanfki veri zelo malo podvuzheno bilo, tak so tu eno faro ofnovali.

Na mesti te perve kapele so najmre v' tem leti 1517 sazheli toto sdajno zirkev sidati. V' tem leti 1526 so she en Plebanus ali farmefhter tu bili. V' tem leti 1528 je ti prédni tal zirkve bil vunsgotovlen, ino to je bila ta perva farna zirkev. Od tega je ali letof 300 lét. Ti sadni tal zirkve je fhe le v' tem leti 1540 gorsesidan.

Vishe stó lét so en mefhnik zelo faro, kak je sdaj Lovrenzhka, Andrafhofka no Polenfka, sami mogli ofkerbeti, ino

šhe le v' tem leti 1635 ti prvi kaplan naprej pridejo. To prvo stolétno svetkovanje zirkvenega shegnanja so tedaj obhajali ti visokoposhtuvani gosp. farmeshter Juri 'Slivar. Od njih mamó ti štari ali naspovedni svon, ker je ravno letof 200 lét star. — To drugo stolétno svetkovanje so obhajali ti visokoposhtuvani gosp. farmeshter Franz Xaver Haipl. Od njih sta bila ta dva altareza sv. Ane no sv. Barbare, kí sta potli dolpoderta. Od njih mamó tu ti velki no ti mali svon. Od njih je zirkve sv. Jansha dobila ene gorize. Od njih majo per sv. Andraši ti velki svon, Od njih majo na Polenshaki ti prvi, ti drugi, ti shterti, no ti peti svon. — To tretjo stolétno svetkovanje obhajam dneš jas. Na me je dosti dela no skerbi zhakalo. Kaj sem v' dvema letoma mogel ofkerbeti, sem ofkerbel. Dva nova altara stojita tu, najmre ti prédni od visokoposhtuvanega posp. Povodna spravljen na tem mestu, gdé je prej ti štari od visokoposhtuvanega gosp. farmeshtera Ignaza Vrabizha v' tem leti 1715 spravljeni velki altar bil, ter sv. krisha altar i. t. v. — Kaj šhe bi se drugo vse moglo spraviti, to per Bogi stóji, ker mojo shivljenje v' svoji oblasti má. Sato prehenjam s' tem, kaj sem od nashe farne zirkve povedati htel, ino obernem mojo govorenje k' tem, na kaj naš toto dnešhno svetkovanje spomene.

II. t á l.

Na kaj se is totega sadnjega stolétja mamó spomenoti? Zhe premislímo, kak se je v' totih sto létih kaj godilo, tak se shivozho previshamo, da na tem svéti nizh ne obstojozhega, temuzh le samo premenjavanje. Ravno is tega pa se vuzhímo, da le to obstojozho, najmre to nebesko najbolj moremo ískati.

Ti lubi mir, o kak si njega shelímo, ino kak radi nje-mi smo! So réšen v' totem stolétje bili lepi mirni zaiti, ka se je

vsaki dober zhlovek mogel rasveseliti; ali hitro se je vse druga- zhi obernolo, nastal je boj sdaj s' Turkom, sdaj s' Parfskim firsh- tom, sdaj s' Praisom, ino na sadnje ti grosno pojedni boj s' Franzosom zelih 23 lét. Toti boji, o kelko taushent ludi so oni posherli! na mestáh vzhista vse vkonzhali — jozh no krizh, jav- kanje no vriska, britka nedloshnost je stopla na tisto mesto, gdé je prejd ti veseli mir kraluval. Tudi is tote fare je néki sin od jozhezhega ozhé ino matere jozhez h flavó vsel; ino odishel, pa ne nikol vezh nasaj prishel. Kaj valá, da bi vi starshi vashe otroke kakkoli lubili, ino nje kakkoli radi per sebi meli, na tem svéti je vsaka savesa le na en kratek zait, ino prejd kak se trofhtate, je she lozhenje tó. Ishte tedaj le to nebesko domovi- no, v' keru nikol vezh lozhenja nebo.

Zhemi so ludje bol radi, kak dobrim létam? 'So tudi réfen v' totem stolétji bile takshe léta, v' kerih je semla vlega obilno pernesla, ino so ludje dobro shiveli; ali prishle so sméf tak hude léta, ka je vsega menkalo, takshna lakota, ka so ludje od glada vmirali. Kaj sa ena strashna nedloga je v' tak- shih létah med ludmi, to vam lahko dopovém, da she skoro vsi vejte, kak so pred 13 létmi bile tak hude léta sa endrugim, ka je veliko ludih strashno obzhutlo to ofiro gaishlo te lakote. Ah shalofno spomenenje! per kelkih hishah so ti vbogi ludje leto no den né meli kruha, ne ene shirovne hrane, kelko njih je sapustlo hishe no domovino, ino so si v' druge kraje shli shivesha ishat; kelko njih je bilo od glada tak slabih, ka so od medlovize ne mogli hoditi! — Néke sime so bile tak lepe no tople, kak si vsakshi shelí; ali prishle so tudi tak hude si- me, ka je ne dopovedati, lastno v' tem leti 1740 je tak huda sima bila, ka so popotni sred konjí na stesi smersnoli, ka je ludem kosha v' lizi spokala, kak da bi seshgani bila, ka je vsa mlajina, vsa shivad od sime prozh bila, ka so ovze na sto- tine smersnole, no shivina, kaj je prék ostala, 30 tjednov mog- la v' shताल biti. — Ah kaj te valá si sheleti, ka nebi hude sime, hudih lét bilo, da se toto shelenje ne dopuni? Ishmo tedaj

le tisto najfreznejšo deshelo, gde bo nam na véke dobro, ino gde bodo vse naše shelenja se dopunile.

Nizh je temi zhloveki né lubishe, kak shivljenje. Sato pa bi le vsaki rad dugo shivel. Ali vse sabstojn, te lute smerti ostra kosa vse okolpodere, kodi vséshe, mlado no staro, terdo no mehko, lepo no zhudno. Tak je v' totem stolétji vishe 6300 ludi samo v' toti fari vmerlo. Ah med totimi so bili vashi starshi, vashi dedeki, ino njihovi starshi; med totimi so bili vashi sinovje no zhéri, vashi brati, no sestre, vashi moshje no shene, vasha shlahta no snanzi. Eni so se lepe starosti vzhakali, drugi so v' svoji najboljhi dobi vmerli, pále drugi so v' nejlepshi mladosti mogli ti svét sapustiti, ja veliko je zelo málih otrok pomerlo. Taushent no taushent lós se je tozhilo per tem smertnem lozhenji starshih od otrok, shene od mosha, brata od sestre, snanza od snanza; ali vse sabstojn, vmerli so, ino tudi mi bomo vmerli. Kader se bo drugózh to stolétno svetkovanje per toti zirkvi obhajalo, nebode mene, pa vas nibenega vezh. She prejd, kak bo eno leto minolo, bodo she eni od vas odishli v' ti temni grob. Kaj nam ali valá dugo shivljenje si sheleti, da tak kak so naši pokojni ne vedli sa vuro né sa den svoje smerti, tudi mi ne vejmo, gda bo gospod Bog k' nam rekel: Pojdi, ino daj razhun od gospodarenja tvojega. Ishmo sato le tisto kralestvo, v' kerem nebo vezh smerti, né jozha, v' kerem bomo, zhe si saflushimo, enkrat vse tiste najshli, sa kere smo telko jozha storili.

O kak previshano tedaj morete is tega vsega sposnati, da na tem svéti né nizh obstojozhega, ino le né na nizh drugo sanesti, kak na to, kaj je zhlovek dobrega storil. O tak ishte le kralestvo nebesko, ino njega pravizo. Keri ste nedushni ino pravizhni, ah ne napravte vashe nedushnosti, ino lubite pravizo vsigdar. Keri ste se s' vasih gréhov spokorili, obarte to oblahilo tega spravizhanja, ino ne podajte se nikol vezh vu vashe stare gréhe no greshne vanade; storte sa to, kaj ste prejd veliko sagreshli, sdaj s' tem vezh dobrega. Kerí pa she sdaj v' gréhih

shivite, ah povdarte se na perfa, ino rezhte s' tim ozhitnim gréshnikom: O Bog, bodi smilen meni gnéshniki! pobolshajte se, spokorte se, taushentkrat Bogi sahvalte, kaj ste se tega vzhakali, ka vas on dnef morbrti to sadnokrat k' pobolshanji opoméne. She dnef se ali s' tim sgublenim sinom, s' tim krivizhnim Zaheufhom k' Bogi nasajpovernte. Ah kaj sa en veseli den bo ti dnefhni sa vas, zhe vi dnef is tote farne zirkve s' sobom vsemete to terdno naprajvsetje, tak shiveti, tak storiti, kak ste se dnef navuzhli. Te bote vi po pravizi od tote zirkve rekli: Tu je hisha boshja, tu so vrata nebeske.

Dokonzhanje.

Sato mi je predgo dokonzhajozh... in se sred vseni nasozhnimi k' tebi, o lubesnivi Jesul! ino rezhem s' njimi: O najdobrotliveshi! taushent hval ti damo, kaj si ti naravnal, da smo tu eno zirkvo sadobli, v' ker si ti she 300 lét tvojo sveto vero pustil vuzhiti. O najpravizhneshi! ker si ti nam ino nashim starshim no predstarshim dal ti lubi mir, dobre léta ino nekim dugo shivljenje, ker pa si tudi nas ino nje s' toj gaishloj tega boja, te lakote ino te smerti obiskal, si skus to nam ino njim sposnati dal, da tu na sveti né nizh obstojozhega, ino se le pri tebi najde, kaj je obstojozho. Ah mi profimo tebe, daj vsem pokojnim meshnikom tote farne zirkve, vsem pokojnim is tote fare priti v' ti vezhni mir, gdé bodo na vse véke dobro meli, ino nizh vezh od smerti snali: nam pa daj tak shiveti, tak storiti, da po smerti pridemo k' njim, ino vshivamo to veselje, kerega ne boj, ne hudo leto, néti smert nemore rasdjati. Amen.

Anton Krempl,
Farmeshter.

Faint, illegible text at the top of the page, possibly bleed-through from the reverse side.

Illegible title or section header in the center of the page.

Main body of faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the document.

Anton Krenn
Famellher

NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJIŽNICA

COBISS

00000265213

